

CORINTO MACĀRĀRĒ

Pablo puarí jóaripū

Ãñuduticorigue

¹ Yuh Pablo, Timoteo marīya wedegūmena māärē ãñudutia. Yuh Cōamacū booró Jesucristoyere wededutigū beserigū niiā. Yuh atipürē māärē Cōamacūrē padeorí pōna macārā Corintopū niirārē jóaa. Teero biiri niipetira Jesuré padeorá Acaya ditapū niirācārē jóaa.

² Māärē Cōamacū marī Pacū, Jesucristo marī Ópū ãñuré ticoaro; ãñurō niirecūtiri tiiáro.

Pablo ñañarō netōrígue queti

³ Cōamacū Jesucristo marī Ópū Pacure usenire ticoada. Cūärā marīrē bóaneō iñāi. Marīrē wācūtutuari tiirucúi. ⁴ Usā ñañarō netōrécōrō ûsārē wācūtutuari tiii. Teero tiirá, ûsācā ãpērā ñañarō netōrārē wācūtutuari tiimasfā. Usārē Cōamacū wācūtutuari tiiróbirora cūärē wācūtutuari tiimasfā. ⁵ Cristo ñañarō netōrírobiro ûsācārē bayiró ñañarō netōré jeaa. Teerora sūcā usā Cristomena niiricārē, ûsārē pee wācūtutuare jeaa. ⁶ Usā māärē wācūtutuari boorá, māärē netōrī boosārā, teero ñañarō netōpacára, nucājāā. Cōamacū ûsārē wācūtutuare ticori, ûsācā māärē wācūtutuari tiiadacu. Māā wācūtutuara, māā ûsā tiiróbirora ñañarō netōrā, tutuaromena nucājāādacu. ⁷ Māā ûsā tiiróbiro ñañarō netōrī, Cōamacū māacārē wācūtutuari tiigádaqui. Teero

tiirá, “padeodúbocua” jíñrõ manirõ múaře bayiró wācūria.

⁸ Yáa wedera, ūsárë Asia ditapu wáariguere múaře masírī boogá. Usā toopáre bayiró peti ñaňarõ netōwū. “SÍcáríbíricu; diajôãadacu”, jíñmiwū. ⁹ “Usárë sīãädacua”, jíñ wācūmiwū. Teero wācūrā, ūsā basiro dee tii masíriwū. Teero tiirá, Cõämacü diarirare masögúpere tiiápureré sâiwi. ¹⁰ “Usárë sīãädara tiiýa”, jíñrī, Cõämacü netónewī. Atitóre netónérucujā. “Too síropucárë ūsárë ñaňarõ cúa tiidugári, netónégádaqui”, jíñ padeóa. ¹¹ Cõämacürë múa ūsárë sâibosári, teero tiigádaqui. Paú ūsárë sâibosári, Cõämacü ãñurõ ūsárë tiiápugádaqui. Cúú teero tiirí ïñarā, paú usenire ticoadacula.

Pablo Corintopu wáariguere wederigue

¹² Usā ateré wācūrā, bayiró useníā: Atibárecopáre basocáre tiidítóro manirõ ãñurõ tiirécutira niirucuwu. Múa watoapucárë teerora tiuwá. Teero tiirá, ūsā wapa cuohéra, ãñurõ tagueñaā. Usā basiro ūsā masírémena teeré tiimasíria; Cõämacü ūsárë ãñurõ tiirémenape teeré tiimasíā. ¹³⁻¹⁴ Múaře ūsá meréā jóaria; thomasíreno dícure jóarucua. Múa péerogá thomasírbirora niipetirere ãñurõ thomasípetiri boogá. Teero tiirá, mari Õpú Jesús pútuaatiri báreco jeari, múa ūsámena useníādacu; ūsáca múařena useníādacu.

¹⁵ “Teero wáaadacu” jíñ wācúgú, múaře ïñagú wáasuguedugamiwū. Múaře usenirí tiidugágú, puarí múa pútupu wáadugamiwū. ¹⁶ Macedonia ditapu wáagu, múaře ïñanetōwadugamiwū. Toopú jearigu, coepútuaatigu, múaře ïñacámeputuaatidugamiwū. Too yuu jeari, múa

yuu Judeapu wáaadare maquérē tiiápupojíyu.
17 Yuu toopá wáaheri iñarā, “¿ãñurō wācūripacu, ‘wáaguda’ jíigari múa? Múa yuure “atibáreco macãrābirora ‘wáaguda’ jíirigu niipacu, ‘wáaria’ jíigáno niiqui” ¿jíigari? **18** Niiria. Yuu Cõamacu diamacu maquérē wedegu wāmemena múaře jíia: Úsā múaře wederére wasoría.
19 Jesucristo Cõamacu macu wasoríqui. Yuu, Silvano, Timoteocâmena múaře cüye quetire wedetoawu. Cúu “tiigáda” jíipacu, “tiirícu” jíiriyigu. Cúu jíiré diamacu maquē niiá. **20** Niipetire Cõamacu “ãñurō tiigáda” jíirigue Jesucristo tiiríguemena yaponóí. Teero tiirá, Cõamacuré usenire ticora, Jesucristo wāmemena “Cõamacu teerora tiiáro” jíia. **21** Cõamacurá usáré, múačáré Cristore padeorucújárí tiii. Cúurá marírē Cristomena niiádarare beserigu niiwí. **22** Marírē cúu pôna wáari tiirígu niiwí. “Cúu pôna niiá” jíirére masidutigu, Espíritu Santore marípore ticodiocorigu niiwí. Espíritu Santore marírē ticojígú, nemorôrã “umásepu marírē ãñurére ticogu daqui” jíimasírí tiii.

23 “Yuu Corintopu wáaguda” jíirigu niipacu, wáariwu. “Yuu wáaheri, múaře nemorô ãñucu” jíi wācúuwu. Múaře boboro wáari iñadugáhegu, wáariwu. Cõamacu yuu teero wācúriguere masiqui. **24** Múaře “biirope padeoyá” jíigú mee tiiia. Múa ãñurô padeóa. Múaře ãñurô useniremena niinemoárô jíigú, teero tiiápudugaa.

2

1 Teero tiigá, múaře bóaneörã niirí tiidugáhegu,

wáariwu sūcā. **2** Yuh máärē bóaneõrā niirī tiirí, ¿noäpē yuhure usenirī tiibogari? Yuh bóaneõrī tiirá yuhure usenirī tiimasíricua. **3** Teero tiigú, toopú wáarono tiigú, máärē quenojeadutigu jóawu. Teeré jóagu, biiro wäcūwū: Yuh máata wáaatā, múa yuhure usenirī tiiróno tiirá, yuhure wäcūpatigu niirī tiibócu. Yuh biiro wäcūñ: Yuh useniremena jeari, máäcā usenibojyū. **4** Yuh tiipürē jóagu, bayiró bóaneõremena, utirémena jóawu. Múaärē bóaneõrā niiärō jíigū mee jóawu. Múaärē yuh mañetõrere masidutigu jóawu.

Ñañaré tiirígure acabódutirigue

5 Sícā basocá múa watoapu niigú marírē bóaneõrā niirī tiirígū niiwī. Yuh díchure teero tiirírigū niiwī; múaäcárē teerora tiirígū niiwī. Múa niipetirapure bóaneõrī tiiríjyī. “Múa niipetirapure bayiró bóaneõrī tiirígū niiwī” jíigújá, jíinemosáñu wedebocu. **6** Múa paú “cúürē biiro ñañarō tiiáda” jíi, tiitóayiro. Nocõrõrā ñañarō tiiyá. **7** Ñañarō tiinemórõno tiirá, cúürē acabóya. Cúürē wäcūtuuari tiiyá. Múa teero tiihéri, cúü bayiró bóaneõgú wáaboqui. **8** Teero tiigú, múaärē cúürē maírére eñodutía súcā. **9** Yuh múaärē too sagueropure ate maquérē jóawu: “¿Tee yuh dutiriguere diamacárā tiidugámíi cúa?” jíi masidugagú jóawu. **10** Cúü tiiriguere múa acabóri, yuhucá acabóá. Yuh wäcúñ, yuhure ñañarō tiiríjyī. Teero niipacari, múaärē maigú, cúürē acabóá. Diamacárā Cristo iñacoropu acabóá. **11** Marí cúürē acabóri, Satanás marírē netõnucámasíriqui. Cúü tiirécutirere marí añurō masiá.

Pablo Troasp^u wācūpatirigue

12 Y^uu Troas macāp^u Cristoye quetire bueg^u jeari, pa^u cāyye quetire t^uodugáwa. Marī Ōp^u cāärē t^uodugári tiirígu niiwī. Teero tiigú, buemiwū. **13** Y^uu Tito marīya wedegure buajeáhegu, bayiró wācūpatiw^u. Teero tiigú, cāärē “wáagu tiiia” jīi, Macedonia p^u wáajōawū.

Cristomena ñañarére netōnucārā niiā

14 Cōāmacārē usenire ticoa. Cūrrā Cristore ñañarére netōnucārī tiirígu niiwī. Usā cūumena nijjīrā, ñañarére netōnucārābiro niiā. Sitiaāñūre niipetirop^u sesarobiro Cōāmacū ūsāmena cāyye quetire niipetirop^u masipetijōärī tiii. **15** Cristo paiá tiirucúrobiro sitiaāñūremena Cōāmacārē sóepeogubiro tiiqui. Usā cāyye quetire wedera, sitiaāñūwarebiro niipetirop^u wáaa. Netōnénorira p^utopu, pecamep^u wáaadara p^utopucārē cāyye queti jeaa. **16** Pecamep^u wáaadara “sitiaāñūre pūni niicu” jīi wācūrābiro ūsā wederére t^usacua. Netōnénorirape ūsā wederére bayiró t^usacua; “catiré ticoré niiā” jīi wācūcua. Cōāmacū tiiápuriatā, noāpé tee quetire wedemasīña manibójīyu. **17** Usā āpērā tiiróbiro Cōāmacāye quetire wedera, wapasécāmesāria. Teero tiiróno tiirá, Cōāmacū ticocorira Cristomena nijjīrā, Cōāmacū iñacoropure cāyye quetire jīiditoro manirō wedea.

3

Mama netōnérē quetire bueré

1 Usā “Cōāmacāye quetire diamacārā buea” jījīrā, ūsā basiro ūsāye maquērē āñurō wedesera mee tiiia. Usā basiro “diamacārā buea ūsājā”

jííria. Teero biiri “cáá diamacárā bueeya” jííripürē ápérä ñsärē jóabosari booría. Múä teero jííripürē ñsärē jóaricárē booría. Ápéräjä teero jííripürē “jóabosaya” jíí sääcúa; ñsäpeja sääría. ² Múärä “cáá Cõämacñyere áñurō bueeya” jííripübiro niijärä tiia ñsärē. Ñsä määrē “tiipübiora niijärä tiiýa” jíí, áñurō yeeripünacutia. Niipetira määrë masiäri siro, “Pablocä cáärë diamacárä buejÿa” jíícuá ñsärē. ³ Ñsä määrë bueri siro, määrë niirecatiremena “Cristo jóaripü niijärä tiia” jíí eñnoä. Tiipürë jóariguomena jóaya maniwä; ütäpípüre jóaya maniwä. Espíritu Santo määrë wäcürépüre jóarigu niiwí. Määrë wäcürére wasorígü niiwí.

⁴ Ñsä Cristomena niijírä, Cõämacñrë bayiró padeojírä, määrë “Cristo jóaripü niijärä tiia” jíí. ⁵ Apeyenó tiimasírere “ñsä basiro masíwü” jíímasíña maniä. Niipetire ñsä tiimasíre Cõämacñticoré niiä. ⁶ Cõämacñ ñsärë basocáre buemasírere ticorigü niiwí. Teero tiirá, mama netönére quetire buea. Tee quetire basocáre buera, “ate jóariguere tiiyá” jíí bueria; “Espíritu Santo boorépere tiiyá” jíí buea. Dutiré jóariguere tihéra pecamepü Wáacua. Espíritu Santope catiré petihére ticogü niií.

⁷ Cõämacñ Moisére cäü dutiré cüñriguere ticogü, ütäpípü jóayigu. Tee dutiré marí netöñucáre wapa sñäcõädutire niiyiro. Marírë sñäcõädutire niipacaro, áñunetõjõäre niiyiro; asibatéremena jeayiro. Moiséya diapóacä bayiró asibatéyiro. Teero tiirá, Israelya põna macárä cäüya diapóare ïñacõätumasíriyira. Jõõpemena cäü asibatére petiwáyiro. Tee dutiré áñuré niiyiro. ⁸ Toorá nemorõ Espíritu Santo basocámena

niiādare quetipe āñunemoā. ⁹ Tee dutiré “basocá netōnucárärē ñañarō ttiádacu” jīrigue asibatéremena jeayiro; āñunetōjōäre niiyiro. Toorá nemorō “Cōāmacū basocáre ‘āñurärā niiýa’ jī ñagüdaqui” jīré quetipe āñunemoā. ¹⁰ Tee āñunemore re marī āñurō ñmarípereja, tee dutiré āñuré asibatéremena jeariguepe bári niiré p̄utuájāā sáa. ¹¹ Tee dutiré āñuré asibatéremena jeariguepe petiádare niiyiro. Āñunemorepe petiríadare niiā. Teero tiiró, tee dutiré nemorō āñunetōnucāā.

¹² Usā petiríadarere cotera, useniyuetoa. Teero tiirá, diamacú, cuiro manirō wedea. ¹³ Usā Moisés tiirírobiro tiiría. Cūya diapóa asibatére “máata petiádacu” jīgū, suti caseromena báatoyigü, Israelya pōna macárā tee petiwári ñarijäärō jīgū. ¹⁴ Cūa theoríyira. Atitócárē tee bucü dutirére bueri theorá, theoría. Tiisuti caserora Cōāmacū asibatérere báatorobiro niitoaa cūärē. Teero tiirá, netōnérē maquérē theoría. Jesuré padeorípereja, Cōāmacū cūärē theorí tiiquí. ¹⁵ Atitócárē Moisés jóariguere bueri theorá, theoría. Cūa tuomasíre suti casero báatorobiro nijää ména. ¹⁶ Marī Ópūrē padeogáno dícu thoquí. Cōāmacū cūärē theorí tiiquí; tiicasero pāõrõbiro wáacu súcā. ¹⁷ Marī Ópū, Espíritu Santomena sícárā niiñ. Teero tiirá, Espíritu Santo marímena niirí, marī cámotáro manirō Jezuména āñurō niimasíñ. ¹⁸ Teero tiirá, marī níipetira dupupü báatori casero manirā nijírā, cūñ āñurō asibatérere ñamasíñ.* Teero tiirá, jōõpemena cūñbiro wáara tiia; cūñyere c̄onemóā. Tee niiā

---

* **3:18** O “cūñ āñurō asibatérere êñomasíñ”.

marī Ōpā tiiré. Cāūrā, Espíritu Santomena sīcūrā niī.

4

¹ Cōāmacū ūsārē āñurō tiigá, Jesuyé quetire wedeadarare cūūrigu niiwī. Teero tiirá, wācūtutuhera niiria. ² Bobooro tiirére, basocá īñahērōpū ñañaré tiirére doo niiā. Cōāmacūye quetire jīditoremena wederia. Teero jīrōno tiirá, tee quetire wasoró manirō, diamacú wedea. Teeména Cōāmacū īñacoropure ūsā wederére basocá “diamacárā wedeeya” jī wācūrī booa. ³ Basocáre netōnéré quetire ūsā wederi, āpērā cūā wācūrére bátonorirabiro niicua; tħorícua. Tee quetire tuohérano pecamepū wáaadara niicua. ⁴ Cūā padeohére wapa atibáreco macárā ōpū Satanás cūārē tħoñémashħerā wáari tiiquí. Teero tiirá, basocáre netōnéré queti bóere niipacari, īñamasħricua. “Cristo āñunetōjōāgū Cōāmacū niirére ēñogú niī” jīrēre tħomasħricua. ⁵ Ūsā basocáre wedera, “biiro niiā ūsājā” jī wederia; “Jesucristo basocá Ōpū niī” jīrēpere wedea. Ūsāyepereja wedera, “Jesuré mařrémena māärē padecotera niiā” jī wedea. ⁶ Biiro niiā: Cōāmacū basirora sicutopū atibáreco nañtiārō niimiriguere bóeri tiirigū niiwī. Teeré tiirírobiro cūūrā marīye yeeripūnarīpū bóeri tiirigū niiwī. Teero tiirá, marī Cristore masřrémena Cōāmacū āñurō niirecħtirere masāā.

Marīye Ōpūrī mama Ōpūrīmena wasoádacu

⁷ Ūsā Cōāmacūye queti wederá bári niirā niiā. Diiména tiiréparū wapapacáre poseċutíreparabiro

niiā. Teero tiigú, Cõāmacū ūsā wederémena cūū tutuarere ēñequí. Ūsā basiro tutuare c̄oríia. ⁸ Pee ñañarére netōpacára, bayiró peti wācūpatiria. Wācūpatipacara, “¿deero wáaadariye?” jílria. ⁹ Basocá ūsārē ñañarō tiidugápacari, Cõāmacū ūsārē cõāwarii. Ūsārē pāanecōācūpacara, sīäríya. ¹⁰ Ūsā noo wáaro Jesuré sīärírobirora ūsācārē sīäjämíwā. Ūsā ñañarō netōríra niipacara, catia. Teero tiigú, Jesús cūū catirére ūsāmena ēñoi. ¹¹ Ūsā catiró jeatuarō Jesuyé quetire wederé wapa sīäríquio niiā. Teeména Jesús ūsāye õpūñrī bóaadare õpūñrīmena cūū catirére ēñoi. ¹² Ūsāpere sīäríquio niiā. Múäpe catiré petihére buaa.

¹³ Cõāmacūye queti jóaripūp̄ biilo jóanoă: “Yuu padeowú; teero tiigú, wedesewu”. Teerora jílā ūsācā: Ūsā padeóa; teero tiirá, wedesea. ¹⁴ Ūsā ateré masījīrā, wedesea: Cõāmacū Jesús marī Õpārē diarigup̄re masōrigū niiwī. Teero tiigú, ūsācārē cūūmena masōgūdaqui. Ūsārē, māärē sīcārōmēna cūū p̄utop̄ neewagudaqui. ¹⁵ Ūsā māäye ãñuré niiādarere boosārā, niipetire ūsā ñañarō netōrére nucājāā. Teeména āpērācā Cõāmacū ãñuré ticorére masījīrā, cūūrē ūsenire ticoadacua. Jōõpemena paū peti cūūrē ūsenire tico, “ãñunetōjōägū nii” jílnemoädacua.

¹⁶ Teero tiirá, wācūtutuarucujāā. Sotoápere buatoá wáapacara, popeap̄re bárecoricōrō nemorō tutuanemoă. ¹⁷ Biilo wācūă: Ūsā atibúrecop̄ ñañarō netōré máata petiádare niiā. Tee ñañarō netōré wapa apeyé nemorō ãñuré buaádacu. Bayiró ūseniremena cūū p̄utop̄ niirucujāādacu. ¹⁸ Ūsārē baurocá wáarere wācūnunuseria.

Bauhérepere wācūnunusea. Baurocá wáare petiádacu. Bauhérepe niirucujāādacu.

5

¹ Marīye ñopūrī muñ wiseri marī niiré wiseribiro niiā. Tee wiseri tiiróbiro marīye ñopūrī bóaadacu. Cōāmacūpe ñmuñsepü ñuré wiseri petiríadarere quēnoyúetoaqui. Tee wiseri basocá tiirígue mee niicu. ² Ate diamacárā niiā: Marī ñnopú niirā, ñañarō tagueñaā, ñmuñse niirí wiipü wáadugara. ³ Tiiwií sutiró tiiróbiro cāmotáadacu, sutimanírābiro niirijāärō jíirā. ⁴ Marī atibárecopure ate ñopūrīmena ñañarō netōā. Teero tiirā, ñañarō tagueñaā. Marīye ñopūrīrē cōadugara mee teero jíiā, ñmuñsepü niiādare ñopūrīpere wasorí boorá. Tee niirucuadari ñopūrī wasorí, bóaadari ñopūrī petiádacu. ⁵ Cōāmacárā marīrē teero wáadadarere quēnoyúerigü niiwī. Cūñ marīrē ñurō tiiádarere masñuguedutigü, Espíritu Santore ticodiocosuguerigü niiwī.

⁶ Teero tiirá, padeorucúa. Ateré masñā: Usā ate ñopūrīmena niirā, Cōāmacūmena niiria ména. ⁷ Cūñrē ññaripacara, cūñ jíiriguere padeonñunusea; teeména niiā. ⁸ Teero tiirá, ateré wācūrā, padeóa: Ate ñopūrīrē cōajādugamiga, Cōāmacūmena niirā wáadugara. Cūñmena niirī, nemorō ñuniādacu. ⁹ Teero tiirá, ate ñopūrīmena niirā, o niirucuadare ñopūrīmena niiracā, Cōāmacūrē teerora usenirī tiirucújādugaga. ¹⁰ Cristo wapa tiiádari bñreco jeari, marī niipetira toopü niiādacu. Basocácōrōrē marīye ñopūrīpü tiiríguere Cristo masñqui. Äpērā ñurére ñeeādacua; äpērāpē ñañarére ñeeādacua.

Cōāmacāmena āñurō niirecātire maquē

11 Ӯsā teeré masj̄irā, marī Ōpārē quioníremena īñarā, basocáre “Ӯsā wederére diamacā maquē niiā” jīñ pānarī tiia. Cōāmacāpe Ӯsārē masj̄toai. Múācārē teerora Ӯsārē masj̄rī booa. **12** Ӯsā basiro Ӯsāye maquērē āñurō wedesera mee tiia sūcā. Ӯsārē āñurō masī, Ӯseniremena wācūārō jīñgū, māārē jóaa. Teeré masj̄rā, āpērā buerí basoca Ӯsārē Ӯañarō wedeseri, māā cūārē yūumasādaci. Cūā sotoá maquē dích baurére wācūrā, yeeripūna maquērē wācūhērā niicua. **13** Māā Ӯsārē “mecārā tiiýa” jīñboci. Ӯsāpe “Cōāmacā booró tiirá tiia” jīñ yūadaci. Māā apetóre Ӯsārē “mecārīya” jīñboci. Ӯsāpe “māā āñurō niiādarere boosārā, teero tiia” jīñ yūadaci. **14** Cristo Ӯsārē mañrī īñarā, cāñ dutirére tiia. Ateré masj̄noã: Sīcā niipetirare diabosarigu niiwī. Teero tiirá, niipetira cāñmena diarira tiiróbiro phthājīyu. **15** Cristo niipetirare diabosarigu niiwī. Catiré petihérere c̄orá cūā booró tiirjāñrō jīñgū, teero tiirígu niiwī. Cāñ boorépere tiiáro jīñgū, cūārē dia masābosarigu niiwī. **16** Teero tiirá, Ӯsā basocáre īña, wācūrā, atibáreco macārā wācūrōbirora wācūria. Too sāgueropāre Ӯsā Cri-store atibáreco macārā wācūrōbirora wācūmiwā. Mecutígārē teero cāñrē wācūria sáa. **17** Cristo cāñmena niigānorē cāñ niirecātirere wasorí tiiquí. Cāñ too sāguero tiiríguere tiinemóriqui sáa; mama dícu niicu cāñpāre.

18 Cōāmacārā niipetirere teero wáari tiiquí. Cāñrā Cristo diariguemena Ӯsārē cāñmena āñurō niirecātiri tiirígu niiwī. Niipetirare teero niirī boogú, Ӯsārē cāñye quetire wededutig cūñrigu

niiwī. **19** Tee queti biiro niiā: Cōāmacū Cristo diariguemena atibáreco macārārē cūūmena āñurō niirecūtiadarere cūūrigū niiwī. Cūā ñañaré tiirére petirí tiirigū niiwī. Niipetirare cūūmena āñurō niirecūtiri boogū, ūsārē cūūye quetire wededutigū cūūrigū niiwī. **20** Teero tiigū, Cōāmacū ūsārē Cristore wasorá niiārō jīgū, ticocorigū niiwī. Cōāmacū ūsā wederémena basocáre boocói. Teero tiirá, Cristo wāmemena Cōāmacūmena basocáre āñurō niirecūtidutia. **21** Cristo pēerogā ñañaré tiirípacari, Cōāmacūpe marī ñañaré tiiré wapa cūūrē ñañaré tiirigūbiro ñañarō netōrī tiirigū niiwī. Teero tiiríguemena marī Cristomena niirī, Cōāmacū marīrē wapa cūohérare tiiróbiro ñañaré.

6

1 Ūsā Cōāmacūyere padeapuri basoca nijjīrā, “cūū mūärē āñuré ticoloré teero ñnacōārijāñā” jīñā.

2 Cōāmacūye queti jóaripūpū biiro jīñ jónaoā: Cōāmacū ateré jīñā:

“Yuu basocáre āñurō tiirítō niirī, muu sāñríguru tūowā.

Yuu netōnéri būreco niirī, muu rē tūiápūwū”, *

jīñ jónaoā. Tuoyá. Mecūtígā cūū teero tiirítō niiā.

Mecūtígā cūū netōnéri būreco niiā.

3 Äpērārē ūsā Cōāmacūye paderére ñañarō wedeseri booría. Teero tiirá, basocáre ñañaré tūiēñoria, “Cōāmacūrē padeoríbocua” jīñrā. **4** Biirope tūia: Niipetire ūsā tiirémena, ūsārē wāaremema “Cōāmacūye paderá niiā” jīñrére eñooā. Ūsārē merēā wāari, nucājāā; apetó bayiró ñañarō netōā; ūsārē apeyenó dusaa; wisióre tūgueñāā; **5** ūsārē

---

* **6:2** Isaías 49.8.

tānaāya; peresu wiipu sōnecoya; acaribítutire wáaa; bayiró padea; apetóre cāniría; teero biiri j̄aabóaa.

6 Āpērārē ñañarō tiiria; diamacú maquērē masiā; ûsārē merēa wáari, potocōrō manirō niiā; āpērārē bóaneō ñiñaā; Espíritu Santo tiiápuremena padea; āpērārē j̄iñditoro manirō maīā; **7** diamacúrā wedea; Cōāmacú tutuarere c̄uo. Ùsā Cōāmacúyere paderá surarabiro niiā. Ùsā wāmocutíre ûsā diamacú tiiré niiā. Teeména surara cāmerisíñarā wáarabiro Cōāmacúyere wedera wáaa; ûsārē cāmotádugara ûsārē docacúmurī tiimasíriya. **8** Āpērā ûsārē padeorémena ñiñaāya; āpērāpē padeoríya. Āpērā ûsārē ãñurō wedeseya; āpērāpē ñañarō wedeseya. Ùsā diamacú maquērē wedepacari, āpērā ûsārē “j̄iñditori basoca niiñya” j̄iñ ñiñaāya. **9** Niipetira ûsārē masípacara, sīqueñrā ûsārē ñamasíñhérā tiiróbiro ñiñaāya. Apetóre ûsārē sīadugápacari, niirucua. Cúā ûsārē ñañarō tiipacára, sīñriya. **10** Ùsā bóaneópacara, usenirucujāā. Ùsā apeyenó cuorípacara, ûsā buerémena āpērārē pee cuorábiro niirí tiaa. Apeyenó cuorípacara, niipetire cuorábiro niiā.

11 Yáa wedera Corinto macárā, yayióro manirō mûärē ûsā wācúrére wedepetijāā. Ùsā mûärē bayiró mañrére êñoā. **12** Cāmerí mañré manirí, mûäye wapa niiā; ûsāpe mûärē bayiró mañmíā. **13** Síçú cüä põnaré wederobirora yuuacá mûärē wedeguda: Ùsā mûärē diamacú mañrōbirora mûäcä ûsārē maññá.

Marí Cōāmacúwiibiro niiā

14 Jesuré padeohéramena cāmeyiorijāñna. Diamacú tiirá diamacú tihéramena niimasíricua.

Bóeropu niirã nañtãrõpu niirãmena niimasíricua.
 15 Cristocã Satanámena sícãribíro wäcûricua. Teerora súcã padeogú, padeohégumena sícãribíro wäcûricua. ¹⁶ Cõâmacwiipure Cõâmacã dícre padeoró booa; weerirare padeoríjärõ booa. Marípe Cõâmacã catirucugumena nijírã, Cõâmacwiibiro niiã. Cã basiro biiro jírigu niiwí: “Cúâmena niigûdacu; cã watoapu cãmeságûdacu. Yuu cã Ópu niigûdacu; cã yáara niiâdacua.[†]
 17 Teero tiirá, ñañarã p^utopu niimiârira witiwa-jôâña”, jímarí Ópu. “Niipetire ñañaré tiirére tiiríjâña.[‡]
 Teero tiirí, yuu mûârẽ ñeegûda.
 18 Yuu mûâa Pacu niigûda; mûâa yuu põna niiâdacu”, jímarí Ópu tutuanetõjôâgû.[§]

7

1 Teero tiirá, yáa wedera, yuu mañrã, Cõâmacã “teero tiigûda” jíriguere masírã, niipetire marí ñañaré tiirére duujââda. Maríye Ópûurírẽ ñañorére, marí wäcûré ñañorére duuâda. Cõâmacûrê quioníremena padeojírã, cã booré dícre tiiâda.

Corinto macârã wäcûre wasorígue

2 Usârẽ mañná. Sícãribíro ñañarõ tiiríwu; mûâa padeorécârẽ ñañoríwu; mûâyere jínditoremena néeriwu. ³ Yuu mûârẽ “wapa chorá niiñya” jírgu mee tiia. Yuu too suguero jírirobirora mûârẽ mañá. Teero tiirá, marí catira, sícârõménâ niiã. Diaracã, sícârõménâ niirucuadacu. ⁴ Yuu mûâa ãñurõ tiiré

[†] **6:16** Levítico 26.1; Ezequiel 37.27. [‡] **6:17** Isaías 52.11. [§] **6:18** 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13.

quetire t^uogá, “teerora tiirucúadacua” jíi wācūwá. Ápērārē m^uā ãñurō tiirére useniremena wedea. Teero tiigá, ñañarō netōpacá, wācūtutua, bayiró useniã.

⁵ Macedoniap^u coerí siro, usá yeerisáre b^uaríw^u. Usá noo wáaro ñañarō netōwá. Ápērā usámena cámberí cúa^{sodugawa}. M^uā usá buerirare wācūgá, bayiró wācūpatiw^u. ⁶ Cõāmacá bóaneõremena niirärē wācūtutuari tiigápe Tito usá p^utop^u jearemena usärē wācūtutuari tiiwí. ⁷ C^uñ jearemena dícu wācūtutuariwu. M^uā c^uñrē wācūtutuari tiiríguere t^uorá, nemorō wācūtutanemowá. M^uā y^uure iñadugarere, m^uā wācūpatiriguere, m^uā y^uure wācūrére wedewi. Teeré t^uogá, toorá nemorō useninemowá.

⁸ Y^uu m^uā ñañaré tiirére m^uärē jóarip^umena m^uärē bóaneõrā niirí tiiwá. Mec^utígärē teeré wācūpatiria. Too s^uguero “y^uu jóaheri ãñiunibojíyu” jíi wācūmiwá. Teeré me^utígá wācūria. M^uärē bóaneõrí tiipacá, yoari bóaneõrí tiiríjíyu. ⁹ Mec^utígá y^uu useniã. M^uā bóaneõriguere wācūgá mee useniã. M^uā bayiró bóaneõriguepe m^uärē wācūpati, wasorí tiiyíro. Teero tiigá, useniã. Cõāmacá booróbirora m^uā ñañaré tiiríguere wācū, bóaneõyiro. Teero tiiró, usá m^uärē jóacorip^u m^uärē ñañarō tiiríjíyu. ¹⁰ Marí Cõāmacá booróbirora bóaneõrā, wācūpati, wasoa. Teeména netōnenoã. Too síro “ññañaré tiitá” jíi ñañaré. Atibáreco macáräpe c^uñ ñañaré tiiríguemena bóaneõjácu. Bóaneõpacara, pecamep^u wáacua. ¹¹ M^uápe Cõāmacá t^usaróbirora bóaneõrí, ate ãñuré p^utuáyiro: M^uā watoap^u wáariguere “quenoãda” jíi yiro; “too s^uguerop^ure marí diamacá

tiiríjyū; mecātígā diamacá tiaa sáa”, jíiyiro; múa watoapu wáariguere máa yoari teero ñiariguere wācūrā, cúa yiro; “Cōāmacū marírē ñañarō tiibóqui”, jíi wācūrā, cuijöäyiro; yuu máärē ñagü wáari booáyiro; diamacú maquérē tiidugáayiro; “ñaañaré tiigüre diamacú ñaañarō tiiádacu”, jíiyiro. Niipetire teero múa tiirémena máa wapa cuohérere eñoyíro. **12** Teero tiigü, múaärē jóagu, ñaañaré tiiríguyere, teero biiri ñaañaré tiinogüye díchre wācūriwu. Múa ye niiädarere bayiró wācūwü. Múa Cōāmacū iñacoropu ñsärē bayiró mañá sáa. Teeré masidutigu múaärē jóawu. **13** Teero tiirá, máa ãñurō tiirémena ñsá wācütutuawu.

Teero wācütutuara, Tito bayiró usenirí ñiarā, toorá nemorō useninemowu. Múa niipetirapura cüärē ãñurō tagueñarí tiiríra niiwü. **14** Tito múa putopu wáaadari suguero, yuu múaämena usenirere cüärē wedewu. Cúu tooptu jeari, yuu jíirirobirora wáayiro. Niipetirere ñsá múaärē wederiguere diamacárā wedewu. Teerora ñsá Titore múa ye maquérē wederiguecā diamacárā niiwü. **15** Múa cüärē quioníremena bocayiro. Cúu dutirére yuu yiro. Múa teero tiiríguere wācügü, múaärē nemorō mañetõnei. **16** Yuu múaärē padeóa; “ãñurō tiiádacua” jíigü, bayiró useniä.

8

Ticodugaro jeatuarो ticodutire

1 Yáa wederá, ñsá ateré múaärē masirí boogá: Macedonia apu Jesuré padeoré pónarí macáraré Cōāmacū ãñuré ticoorigü niiwü. **2** Cúu bayiró ñañarō netõpacára, diamacá tiiríra niiwü. Teero ñañarō

netõpacára, bayiró useniwā. Cúã bóaneõrã peti niipacara, pee apeyé c̄horá tiiróbiro ãpērãrẽ ãñurõ tiiápuwa. ³ Cúã booró cúã c̄horó jeatuaró cúã c̄horére ticowa. Cúã “ticoada” jíñâriro nemorõ ticowa. Yuh cúãrẽ teero tiirí iñawã. ⁴ Usârẽ sícârĩ mee biiro jíñwã: “Côãmacûrẽ padeorá bóaneõrãrẽ ûsâcâniyerure ticoada”, jíñwã. ⁵ Cúã ûsâ wâcûriro nemorõ tiiwá. Cúã marí Õpûrẽ “muh booré díchre tiiáda” jíñsuguewa. Too síro usârẽ “máa dutirére tiiáda Côãmacû booróbirora” jíñwã. ⁶ Teero tiirá, ûsâ Titore máa phtopu wáadutia. Cúã too s̄ugueropu máa phto niigü, niyerure néõnucâyigu. Teeré peotídutira cãñrẽ ticocoa. Teero tiirá, máa ãñurõ useniremena néõnucâriguere diamacú tii yaponóâdacu. ⁷ Múã niipetirere ãñurõ tiia: ãñurõ padeóa; Côãmacâyere ãñurõ buea; teeré ãñurõ masiâ; useniremena ãñurõ tiia; usârẽ maíâ. Múã tee niipetirere ãñurõ tiiróbirora niyeru ticolorécaré teerora tiiyá.

⁸ Teeré jíñgü, máärẽ dutiré peti tiiróbiro jíñgü mee tiia. Yuh máärẽ “apemacârã macârã useniremena niyeru néõtoawa, ãpêrãrẽ tiiápura” jíñ wedegu, ateré masidugaga: “¿Múacâ bóaneõrãrẽ maírére êñoadari cúãrẽ tiiápuremena?” ⁹ Marí Õpû Jesucristo marírẽ ãñurõ tiiríguere máa masiâ: Cúã niipetire c̄hogü niipach, maríye ãñuré niiâdarere boosâgü, bóaneõgâbiro wáarigu niiwî. Cúã bóaneõgü wáariguemena marípere pee c̄horâbiro wáari tiirígu niiwî.

¹⁰ Múärẽ ãñurõ niirí boogü, yuh wâcûrére máärẽ jíñgûda. Biiro niiâ: Iicâmamena máa apemacâ macârã s̄ugero niyeru néõnucârira niiwã. Teeré

néõrã, useniremena néõrira niiwã. ¹¹ Teero tiirá, múa tiinucáriobirora tii yaponóna. Múa useniremena “ticoada” jííriobirora teerora tii yaponóna. Máá ticodugaro jeatuarो ticoya. ¹² Marí diamacúrã ticodugari, marí ticodugaro jeatuarо ticori, Cõamacã teeména useniqui. Marí chohérere Cõamacã sãíríqui.

¹³ Múa ápéraré tiiápujírã, múaapere chohéra pataári booria. ¹⁴ Sícáríbíro chorí booa. Mecútigá múa chorémena cùa boorére tiiápu. Too síropu cùacã cùa chorémena múa boorére tiiápuadacua. Teero tiirá, sícáríbíro chaoádacu. ¹⁵ Tee Cõamacüye jóaripúpu biiro jóanoã: “Pee seerígucã chonetõriwi; péerogã seerígucárë dñsaríwu”,* jíí jóanoã.

Tito cùa menamacárämena Corintopu wáaadare

¹⁶ Yuu múa ye maquérë wäcûã. Yuu wäcûrbirora Titocárë Cõamacã wäcûrî tiiyígü. Teero tiigá, Cõamacárë usenire ticoa. ¹⁷ Yuu Titore “Corinto macárärë iñagü wáaya” jíírl, máata yuuwi. Mecútigärë cùa múaárë iñadugajigü, cùa ãñurô tñsarómena múa pñtopu wáagudaqui. ¹⁸ Titomena ápi ticocoadacu. Cùa marýa wedegü niíñ. Niipetira Jesuré padeoré pñnarí macárã cùärë biiro wedeseya: “Cùa Jesuyé quetire ãñurô wedei”, jííya. ¹⁹ Apayecárë, Jesuré padeoré pñnarí macárã cùärë beserira niiwã, usámena niyeru néõriguere néewadutira. Usá bóaneõrärë niyerure ticora, marí Õpärë ãñurô wedesedutira, teero ticoa. Teero biiri usá useniremena tiiápuðagarere eñorã, teero tia. ²⁰ Usá pairó niyeru néõriguere néewara, basocá

---

* **8:15** Éxodo 16.18.

ũsārē “niyeru tiidiójīyu” jīlīrī booría. **21** Teero tiirá, ũsā marī Ōpū, teero biiri basocá ūnacoropure diamacú tiidugáa.

22 Cūāmena āpī marīya wedegucárē ticoconemoä. Cūā bayiró tiiápudugarere ũsārē nařō ēñowī. Mecütígārē māärē “cūā diamacúrā tiiádacua” jīgū, nemorō tiiápudugai. **23** Titoye maquérē āpērā sāñará, biiro jīñña: “Pablo menamacā cūāmena padegū ũsārē tiiápugū niiř”, jīñña. Āpērā puarārē sāñarápereja, biiro jīñña: “Jesuré padeoré pōnarī macārā cūā ticocorira niiřya. Cūā tiirémena Cristore ãñurō wedeseri tiiýya”, jīñña. **24** Teero tiirá, mařrémena cūärē bocaya. Māä teero tiirí, Jesuré padeoré pōnarī macārā māä mařrére tuoádacua. Ūsā cūärē biiro jīwū: “Corinto macārā basocáre ãñurō bocaaya”, jīwū. Māä teero tiirí thorá, cūā ũsā jīriguere “diamacúrā niiřyu” jīlādacua.

9

Niyeru néõre

1 Māä niyeru néõrere Jesuré padeoráre ticoadare maquérē jónemoria; māä masitoaa. **2** Yū māä tiiápudugarere masitoaa. Ūseniremena Macedonia macārārē biiro wedea: “Iicāmamena Acaya* dita macārā ‘tiiápuada’ jīnucāwā”, jī wedea. Teeré thorá, pau Macedonia macārā “ũsācā tiiápuada” jīwā. **3** Teero niipacari, Titore cūā menamacārāmena māä pūtopū ticocoguda. Yū Macedonia macārārē jīriguere diamacú

---

* **9:2** Corinto Acaya ditapū niyiro.

wáari booa. Yuh “Corinto macārā niyeru néõ, cœoyúeadacua” jī̄wā. ⁴ Apetó yuh māā p̄atopu wáari, Macedonia macārā yuhmena wáabocua. Ùsā̄ toopá jeara, māā niyeru néõhērā niirī b̄ajeádugariga. Yuh “cūā nēõtoajīya” jī̄rigue wapa bayiró bobooro wáabocu. Māācā teerora bobobócu. ⁵ Teero tiigú, yuh biiro wācūñā: Yuh māā p̄atopu wáaadari s̄uguero, Titocārē wáadutia. Cūā māā “ticoada” jī̄ nēõrere quēnos̄uguéadacua. Cūā teero tiirí, ūsā̄ jeaadari s̄uguero, māā c̄uotōaadacu. Teero tiirá, āpērā māārē “ticoya” jī̄ripacari, māā wācūrō ticoadacu.

⁶ Māā ateré wācūñā: Oterí basocu p̄eergā oteri, p̄eergā d̄ucacutiri iñaqui. Pee oteriḡupeja pee d̄ucacutiri iñaqui. ⁷ Marī “nocōrō ticoḡuda” jī̄ t̄gueñarōcōrō ticoro booa. Marī ticodugahera, o āpērā ticodutiri ñañarō t̄gueñarā, ticorijārō booa. Ùseniremena ticoráre Cōāmacū mañqui. ⁸ Cōāmacū niipetire āñuré māārē ticonemomasī. Cūā teero tiirí, māārē d̄usariádacu. Māārē ticorémena māāpe āpērārē tiiápumasīdacu. ⁹ Tee Cōāmacūye queti joáripūpu biiro jóanoā:

Āñugú bóaneõrārē āñurō ticoqui.

Teero tiiró, cūā āñurō tiiré niirucujāādacu,[†] jī̄ jóanoā. ¹⁰ Cōāmacārā niiñ oteréperire ticogú, teero biiri yaarére ticogú. Tee tiiróbiro cūārā māācārē niipetire māā c̄uoádarere ticoḡudaqui. Oteréperi wii d̄ucacutirobiro māā c̄uorére nemorō wáari tiiḡudaqui. Teeména māā āpērārē āñurō tiiápumasīdacu. ¹¹ Teero tiirá, pee c̄uojīrā, āpērārē tiiápuadacu. Māā ticorére ūsā̄ ticobosari, tee

---

† 9:9 Salmo 112.9.

niyerure ñeeră Cõāmacärē usenire ticoadacua.
12 Múä Cõāmacürē padeorá bóaneõrärē tiiápura, cûärē dusatré dícare ticora mee tiia; Cõāmacükärē usenire ticora tiia. **13** Múä cûärē tiiápuremena máä Cristoyere padeorére, cûürë yuureré eñoa. Cûä teeré ñnarä, Cõāmacürē usenire ticoadacua. Teero biiri máä cûärë, niipetirare tiiápuri ñnarä, teeré tiiádacua. **14** Cûäcã Cõāmacü máärë ãñurõ tiirére ñnarä, bayiró maírémena Cõāmacürë máäye niiädarere sâibosáadacua. **15** Cûä marirë ticorigue ãñunetõjõäre niiä. Tee ãñunetõjõäre dee jíi wedesemasïña maniä. Teero tiirá, Cõāmacürë usenire ticoada.

10

Pablo “apóstol niiä” jíi wederigue

1 Yuh Pablo máärë tiidutíguda. Yuhará niiä basocá biiro jíi wãcũnorigh: “Cûä marimena niigü, bári niigübiro wedesei; marirë jóagüpe, tutuaromena jói”, jíicua. Múä Cristo niirecutirere masïä; cûä bóaneõ ñnarémena tiidutýigh. **2** Teero tiigü, yuh cûä tiiróbiro niidugagu, ateré máärë tiidutía: Yuh máä pñtoph jeari, máä sñquérämena tutuaromena wedeseri tiiríjäña. Sñquérä máä menamacärä ñsärë biiro jíiayira: “Cûä atibáreco macärä tiróbiro Cõāmacü booré tiirícu”, jíiayira. Yuh teero jíiränorë diamacürä tutuaromena wedeseguda. **3** Usä atibárecopu niipacara, atibáreco macäräbiro cãmeríquëria; Cõāmacü wãmochtíre ticorémenape cãmeríquëä. **4** Usä wãmochtíre atibáreco maquë mee niiä; ñmuäse maquë, Cõāmacü tutuare cñorépe niiä. Teeména ñañaré tutuarere docacumurí tiia.

5 Cõāmacū wāmochatíremena basocá cūā wācūrémena buerére diocóa. Cūā wederémena māärē pānarī tiidugácua; mūā Cõāmacūrē masīrī boorícu. Usā cāā buerére diocóari siro, Jesúz boorépere cūärē tiidutía. **6** Mūā Cristo dutirére āñurō yħuri īñaaři siro, usā biiro tiimasfādacu: Niipetira netōnucārārē ñaňarō tiiádacu.

7 Mūā sotoá maquē díc̄re īñaa. “Cristomena niia” jīgħu ateré masīrō booa: Cūā diamacū Cristomena niigħu, “Pablocā Cristomenarā niiħya” jīi masīgħadaqui. **8** Yħu māärē wedegħu, usā dutirére “jīnemosāñu wedeta” jīpacu, boboría. Marī Őpħi usārē tee dutirére ticorigu niiwī, mūā cūrē padeonemōärō jīgħu. Mūā padeorére ñañoǎrō jīgħu mee tee dutirére ticorigu niiwī. **9** Yħu jóarepūrīmena māärē uċċadutigħu mee jóaa. **10** Āpērā yħure biiro jīcua: “Cūā jóare bayiró tutuaremēna dutia. Cūā baurocápereja tutuhegħbiro bauwī. Cūā wedesercārē bayiró tħsaya maniā”, jīcua. **11** Yħure teero jīrāno ateré masīrō booa: Usā yoaropu niirā jóacorirobirora mūā pħtopu jearacā, teerora tutuaromēna wedeseadacu.

12 Sīquērā mūā watoapu niirā cūā basiro cāmerī padeorá biiro jīcua: “Maripeja āñurō tiiia”, jīi cāmerī wedesecua. Teero jīi wedesepacara, masīricua. Usāpe cūā tiiróbiro usā āñurō tiirére péerogā wedeseñaria; yħu tiiré cāā tiirémena queodugária. **13** Usā tiiríguere jīnemosāñu wederia. Cõāmacū usārē Cristoye quetire wededutirigu niiwī. Cūā tiidutíre díc̄re tiiia. Cūārā usārē māā pħtopucārē tee quetire wededutirigu niiwī. **14** Teero tiirā, mūā pħtopu wáara,

Cõāmacã wáadutisheropu wáara mee tiia. Múāmena niisuguewu. Ùsärä mûärë ãñuré “Cristo basocáre netõnéi” jíiré quetire wedesuguewu. ¹⁵ Ùsärë Cõāmacã wededutigu cûûriro jeatuaró wedea. Ápérä tiiríguepure “yuu tiirígue niiä” jíiria. Teero jíirõno tiirá, mûärë padeonemórí tiidugáa. Múä padeonemórí ïñarä, ûsä mûärë nemorõ buemasñä. Cõāmacã ûsärë cûûriro jeatuaró bueadacu. ¹⁶ Too síro mää nemorõ niiré macârïpu Jesuyé quetire wedeguda. Cûûye quetire wedeya maniré macârïpu wáadugaga. Ápérä cûä paderiguepure “yuu paderé niiä” jíidugahegu, teero tiidugáa.

¹⁷ Cõāmacûye queti jóaripüpu ateré jóanoä: “Yuuja ãñunetõjõágü niiä; biiro tiigáno niiä” jíidugaguno jíirijärõ booa. Biirope jíirõ booa: ‘Marí Õpä ãñunetõjõágü niiñ; biiro tiirígu niiwí’, jíirõ booa”,* jíir jóanoä. ¹⁸ Sícü cûä basiro wedesegu “yuu ãñurõ tiia” jíigárë “cûä ãñugü niiñ” jíimasñña maniä. Marí Õpä sícñorë “ãñugü niiñ” jíirí, ãñugü peti niiñ.

11

Pablo jíiditorí buerí basocare jíirigue

¹ Mecútígä mûärë yée maquérë wededugaripacu, wedeguda. Yée maquérë wedegu, jíämagü tiiróbiro tagueñaä. Yuu jóarere páasutiro manirõ bueri boogá. ² Cõāmacã cûä põnarë ápírë padeorí booríqui. Cûä mûärë doerobirora yuucä mûärë doeä. Mûä yuu Cristoyere wederi thorá, padeowá. Teero tiigá, Cristo mää manu niigüdabiro niiñ.

---

* **10:17** Jeremías 9.4.

Máā sīcō numiō manacatigodo tiiróbiro niiā. Sīcō numiōrē ñañaré manigōrē wiyangádubiro máārē wiyadugága. ³ Teero wiyadugápach, Evare wáarirobirora máācárē “wáabocu” jīlgū, bayiró wācūā. Pīno ãñurō cūū jīlditomeniremena coore jīlcōásāyigū. Ápērā cūūbiro jīlditora, máā “Cristo booré dícare diamacú tiiáda” jīl wācūrére wasorí tiibócua. ⁴ Máā biiro tiiáyiro: Ápērā máārē buera jeari, merēā wedepacari, máā ãñurō tuousénicu. Cūāpe ñsā Jesuyére diamacá wederirobirora wedericua. Espíritu Santoyere merēā bueri, cūā buerére ñeeáyiro. Cōāmacū basocáre netōnérre quetire cāā bueri, merēā niipacari, máā ãñurō tħocú. ⁵ Máārē buerá Jesús cāāyere wededutigū beserira nemorō tħgueñacua. Yħħe “cāā docapu niiā” jīl tħgueñaria. ⁶ Yħħ ãñurō wedeseri basocu tiiróbiro wederipacu, Cōāmacūyepere ãñurō masiā. Tee masiřrére niipetire yħħ tiirémena máārē ēñoǎwū.

⁷ Yħħ Cōāmacāyere basocáre netōnérre quetire wederé wapa máārē wapaséhegu, ¿ññañarō tiirí? Béri niigábiro pade, wapatá, yaawu máārē netōnérre maquērē boosāgū. ⁸ Yħħ máārē tiiápugħu, āpērā Jesuré padeoré pōnarī macārā yħħure niyeru ticocorira niiwā. Yħħ teeré ñeegħu, cūāye niyerure néeduogħibiro tħgueñawu. ⁹ Yħħ máāmena niigħu, apeyenó dħasari īñagħu, sīcūrē potocōriwu. Marīya wederia Macedonia macārā jeara, yħħure dħasarénorē ticowa. Teero tiigħu, máārē sāi potocōriwu. Teerora yapacħtijāgħida. ¹⁰ Yħħ diamacārā Cristoye maquērē masiā. Teeré

masírõbirora atecárẽ masíã: Yuu bueré wapa apeyenó sãíricu; sícã Acaya dita macã “Pablo cãã bueré wapa wapaséi” jíimasiríqui. ¹¹ ¿Deero tiigá biiro wedesegari yuu? ¿Múärẽ mañhégã teero jíigarite? Niiria. Yuu múärẽ mañrére Cõamacã masíqui.

¹² Yuapeja yuu tiirucúrobirora tiirucúguda. Äpéräpéra yuu tiiróbiro “tiirá tiia” jíimicua. Teero tiirícu. Cãã bueré wapare wapasécua; yuape wapaséria. Teero tiirá, cãã “äpérä Jesús beserira tiiróbiro tiia” jíimasirícu. ¹³ Cãã “Jesús cããyere wededutigü beserira niiä” jíirã, teero jíämajärã tiiya. Cãã tiidotóra niiýa. Sotoá dícu Jesús beserira tiiróbiro bauuya. ¹⁴ Teero tiiré wisióricu. Satanácã teerora tiimasíqui. Apetó cãã ángele ãñugébiro, asibatégübiro baugü wáaqui. ¹⁵ Teero tiirá, cãürê padecoteracã cãã tiiróbiro tiicúa. Sotoá dícu ãñuré tiirábiro baucúa. Cãapeja cãã ñañaré tiiré wapa pecamepü yapacutídiaadacua.

Pablo ñañarõ netõrígue

¹⁶ Yu too suguero jóarirobirora múärẽ jónanemogüda. Yée maquérẽ wededügaripacu, wedegüda. Teeré yuu wederi, “¿apeyé cããye maquë dícre wedejígü, mecagü tiii?” jíi wãcúrijäña. Teero wãcúrãpeja, “cãã booró wedejäärõ” jíiña ména. Äpérä cããye maquëcárẽ bayiró wedecua, múärẽ padéoáro jíirã. Teero tiigü, yuacã yuu tiiríguere péero wedegüda. ¹⁷ Marí Õpä teenórẽ wededutiririgü niimiwi. Teero tiigü, “mecarí basocabiro wedegüda” jíiñ. ¹⁸ Pañ

máärē buerá noo booró cūā basiro dícu añurō wedeseya. Cūā teero tiirí, yuucā yuu basiro añurō wedeseguda. ¹⁹ Múā “masinetōrā niiā” jīi wācūrā niipacara, mecarī basoca wedeseri, añurō useniremena nucājāmasīcu. ²⁰ Biiro tiirácārē nucājāäyiro: Múärē dutiaperare, māäyere néerärē, mūärē dutirábiro tuiáperare, māä nemorō uputí macárabiyo māärē tiiráre, māärē diapóapu páaracārē nucājāäyiro. ²¹ ¿Añujāi māärē cūā teero tiirí? Acuéi, ¿cūā tutuanetōjōärā niiñ? Usape cūäbiro tutuaria. Teero tiirá, cūäbiro ñañarō tiiría.

Cūā “biiro biaa ûsajā” jīi añurō wedecua. Teero tiigú, yuucā cūäbirora yée maquérē wedeguda, wededugaripacu. ²² Cūā “hebreoa niiā” jīicua. Yuucā cūürā niiā. Cūā “Israelya pōna macárā niiā” jīicua. Yuucā cūürā niiā. Cūā “Abraham párāmerā niinunusera niiā” jīicua. Yuucā cūürā niiā. ²³ Cūā “Cristore padecotera niiā” jīicua. Yuhupeja cūā nemorō cūürē padecotegu niiā. Yuh teero jīgū, wedeseämagübiro wedesea. Yuh cūā nemorō padenetōnucāwū. Cūā nemorō peresuwiseripu sōneconowu. Yuure cūā nemorō tānawā. Pee sīäríquiero niiwā. ²⁴ Judíoa sicamoquēñe yuure ñeenucōjirā, wecu caserodamena tānawā. Cūā yuure tānarécōrō treinta y nueve tānawā. ²⁵ Ítīärī yucuména yuure páawa. Sīcārī útāperimena yuure déewa. Ítīärī usā wáari, dooríwu duadiawu. Sīcārī duagu, sicañami, sicabureco tiimaapúre pasawu. ²⁶ Pee wáanetōwū. Díare tīawagu, duariquiero netōwā. Yaarí basoca watoa, yáa wedera judíoa putopu, judíoa niihērā putopu

quiorémena wáanetōwā. Teero biiri macāp̄ure, basocá manirōp̄ure, díá pairímaap̄ure quiorémena cāmesāwū. “Jesuré padeorá niiā” jīlditori basocá watoap̄ucārē quiorémena cāmesāwū.

27 Yuh padegu, ñañarō netōwū. Pee ñamirī cāniríwu. Juabóawu. Oco sīnidugáwu. Pee betiwá. Yusuhábuawu. Apetóre yuhre suti maniwú.

28 Apeyeréja, bárecoricōrō yuh niipetiro macārārē Jesuré padeoré pōnarī macārārē bayiró wācūā. **29** Tutuheḡno niirī, yuhcā cāubirora tutuheḡ tugueñaapua. Sīcūrē āpērā ñañaré tiidutíri, cū ñañaré tiirí, yuh ñañaré tiidutíramena cúa. **30** Yée maquērē wedegu, “biiro tiigáno niiā yuhja” jīria. Teero jīrōno tiigá, “yuh tutuheḡ niiā” jīlā. **31** Cōāmacā marī Ōpū Jesús Pacu yuh wederére “jīditogu mee tiii” jīmaslqui. Cārēna usenire ticolorucujārō booa. **32** Yuh Damascopu niirī, tiimacā dutigá yuhre ñeedugaḡ, biiro tiiríḡ niiwī: Tiimacā witiware soperip̄ure surarare cūríḡ niiwī cotedutiḡ. Cātā tiidita ōpū Aretas wāmecutiḡ doca macā niiwī. **33** Yuh menamacārāpe yuhre biiro tiiwá: Piimena tiimacā sānirō macā sopegāp̄ duununásediocowa. Teero tiigá, yuh cārē ñeõríwu.

12

Pablo quēérōp̄u tiiróbiro ñarigue

1 Yée maquērē wededugagipacari, māa yuhre wederi tiaa sūcā. Yée maquērē yuh basiro ãñurō wederi, mārē tiiápuria. Teero biipacu, marī Ōpū quēérōp̄ure tiiróbiro yuhre eñoríguere wedeguda. **2** Cristore padeorí siro, biiro wáawu:

Quēērōphare tiiróbiro Cōāmacū yahre cāñ pahopah néemuāwawi. Teeré yah ūñari siro, catorce cāñmarí netōā. Yáa ñpāñmena o yeeripūnamena díchá wáagu wáajiyu; masīriga. Cōāmacū díchá masīqui.

3-4 Ateré masīä: Cōāmacū ûmāñsepah Paraíso wāmecutiroph yahre néejeawi. Yáa ñpāñmena o yeeripūnamena díchá néewagu néewajiyi; masīriga. Cōāmacū sīcūrā masīqui. Yuh toopá niigü, basocáre wedemasīñā manirére wedeseri tāowá. Yuh toopá tāorígue basocáre wededutire mee niiwā. **5** Yahre toopá néewariguere ãñurō wedeguda. Yuh ãñurō tiiríguepereja wederia. Yuh “basocá díchá nijigü, tutuhegú, ñañarō netōā” jīlrére ãñurō wedeguda.

6 Teero jīlpach, yah basiro ãñurō wedesedagag, wedesemasīä. Diamacá maquérē wedeseri, “mecūrī basocá niiñ” jīlmasīriya. Yée maquérē wedesemasīpac, wedeseria. Yuh basiro yah ãñurō wedeseremena yahre padeorí booría. Yuh tiirére ññatoaraph, yah wederére tāotórap, padeorí booa.

7 Cōāmacū yahre êñorígue ãñuré peti niiwā. Yuh teeré wācūgü, yah basiro “ãñugü niiñ” jīlrlíquo niiwā. Teero tiigü, Cōāmacū yahre teero wācūrī jīlgü, biiro tiiwí: Satanás yáa ñpāñrē pūnirō tiirí, teero ññajārigü niiwī. Tee pūniré potaga sāñwarobiro pūniā. **8** Ítīärī yah marī Ópārē “tee pūnirére netōnéñā” jīl sāñmíwā. **9** Cāñpe yahre ateré jīlwí: “Yah māurē ãñurō tīia. Teero tiiró, māurē apeyenó dāsaría. Basocá tutuhera niirī, yah tutuarere nemorō êñomasīñā”, jīlwī. Teero tiigü, yah tutuhegü niirémena useniā. Yuh tutuheremena Cristo cāñ tutuarere ãñurō êñoi. **10** Teero tiigü, yah tutuhegü niirére useniremena nācājāñā.

Yuu Cristore padeoré wapa ãpērã yuure ñañarõ jíipacari, yuure apeyenó d̄usapacári, ãpērã yuure ñañarõ tiipacári, yuure wisiórere t̄gueñapach, useniremena nucājāā. Nemorõ tutuhego niirõno tiigú, nemorõrã tutuanemogú wáaa.

Corinto macárarẽ Pablo bayiró wācūrigne

11 Yuu basiro yée maquērẽ ãñurõ wedesegh, mecugúbiro wedesegh tiia. Múâpeja yuu wedesedugaherere yuure wedeseri tiia. Múâ yuure ãñurõ wedeseatã, ãñunibojlyu. Múârẽ jílditoremena buerá Jesús cãyere wededutigh beserira nemorõ t̄gueñacua. Yuhpe “cãä docapu niiã” jíi t̄gueñaria. Yuu búri niigú niipach, teero bueamajärã doca niuria. **12** Yuu múa p̄utopu niigú, potocõrõ manirõ pee Cõamacu dích tiimasírere tiiéñowu. Teeména diamacárã “yuu Jesús cãyere wededutigh beserigh niiã” jíirére eñowú. **13** Apērã Jesuré padeoré põnarí macárarẽ, múaçárẽ sícáríbíro tiiwá. Ate díchre tiiríwu: Múârẽ wapasériwu. Múâ t̄gueñarí, teeména ¿múañrẽ ñañarõ tiiri? Ñañañatã, yuure acabóya.

14 Yuu múa p̄utopu wáaguda jíigú, quēnotóaa. Mecutígã yuu wáaremena ítiärí wáaadacu. Toopu jeagh, múañrẽ “niyeru ticoya” jíi potocõricu. Múâyere booría; Cristoyepere múañrẽ tiinemórí booa. Múâ masiã: Basocá cãä pacusãmáñrẽ niyerure quēnocúbosaricua; pacusãmáñape cãä põnarẽ niyerure quēnocúbosacua. **15** Teero tiigú, yuu chorócorõ múañrẽ tiiápuguda. Niipetire yuu tutuaremena máaye niiñadarere tiiápuguda. Teero

yuu múaarẽ bayiró maírĩ, ¿deero tiirá múaapeja yuure duaró maigári?

16 Yuu múaarẽ potocõririguere masípacara, biiro jíicua: “Cuu menijígã, marírẽ jíiditoqui; too síro maríyere néewagudaqui”, jíicua. **17** ¿Yuu múa puto ticocoriramena yuu múaayere jíiditoremena émarí? Êmariwu. **18** Yuu Titore máa pñtopu wáadutiwu. Teero biiri ápí Jesuré padeogá maríya wedegure cãmena ticocowu. ¿Tito máa pñtopure jíiditoremena máayere émarí? Êmariyigu. Máa ãñurõ masiã: Ùsã Titomena sícãribíro tiirá niiã. Cúucã múaarẽ buegu, ãñuré díchre tiirigü niiwí.

19 Apetó tiirá, máa úsärẽ “ãñurõ wäcüdutira tiíya” jíi wäcübocu. Niiria. Biirope niiã: Ùsã Cõamacü ñacoropure Cristomena nijírã, wedesea. Yuu maírã yáa wedera, niipetirere úsã wedesea, múaarẽ Cõamacárẽ nemorõ padeonemóarõ jírã. **20** Apetó tiirá, yuu múa pñtopu jeari, yuu booróbiro tiiribocu. Teerora yuupecá máa booróbiro tiiribocu. Teeré wäcügã, cuiga. Apeyeréja, yuu múaarẽ “biro tiibóca” jíi wäcüa: “Cámerítutira, ñatutira, cúara, cüáye díchre wäcürã, queti jírã, ápérarẽ ñañarõ jírã, ‘úsajá ápérã nemorõ ãñunetõnucáa’ jírã, noo booró tiiämajärã tiibóca”, jíiga. **21** Teero tiigü, máa pñtopu wáanemorí, Cõamacü yuu Ópü máa ñañaré tiirucúre wapa yuure bobooro wáari tiibóqui. Múa ápéráména máa booró ñañarõ ñeeaperere, máa namosánumiã máa manasámuã nihérarẽ ñeeaperere, máa boboró manirõ tiirére wasohére wapa bayiró utibocu.

Wedeyaponorigue

¹ Mecātígā yuu múa p̄utopu wáaadaremena ñitíärí wáaadacu. Yuu toopá jeari, sícä ãpírē wedesädugagu, Cõamacüye queti jóaripúpu jíñrõbirora tiiáro. Biiro jóanoä: “Puarä, ñitíärä ñíñari siro, marí ãpérä tiiriguere wedesâmasñoä”.

² Too sugueroopu múa p̄utopu jeagu, “ñañaré tiiráre ñañarõ tiigúdacu” jíñ wedetoawu. Teero biiri niipetirare wedetoawu. Mecātígä yoaropu niipacu, wedenemoä súcä: Yuu múa p̄utopu wáanemogü, ñañaré tiiráre bóaneö ñíñaricu sáa.

³ Teero tiirá, múa ateré diamacü masíadacu: Cristo yuuþare wâcûré ticorémena wedesea. Cristo múaärë dutigá tutuhegu niiriqui; múa watoapure tutuanetõjõagü niií. ⁴ Ate diamacárä niiä: Cüü curusapu tutuhegubiro páabiatunoyigu. Teero tiinórigu niipacu, cüü Pacu tutuaremenna catii. Ùsâcä cüübirora tutuhera niiä, niirapeja. Teero niipacara, cüümena nijírã, Cõamacü tutuaremenna catia. Teero tiirá, tee tutuaremenna múaärë wedera, tiiápuadacu.

⁵ Múa basiro ateré naírõ sâñáña: “¿Diamacárä Jesuré padeorára niií marí?” jíñña. Múa basiro teeré ñíñate. ¿Múa masírite Jesucristo múaämena niirére? Masícu sáa. Apetó tiirá, diamacü cüürë padeorícu. ⁶ Ùsâpe diamacárä cüürë padeóa. Múaärë teeré masírõ booa. ⁷ Ùsâ múaärë ñañaré tiirijâärõ jíñrã, Cõamacárë sâñbosáa. Basocá yuuþare “Corinto macârârë ãñurõ padeorí tiiwí” jíñrére ãmaágü mee tiiia. Múa ãñurére tiirí boogá. Ùsârë “teero jíñamajârã tiiwá” jíñrã, ãñuniä. ⁸ Múa diamacü maquêrë tiirí, ùsâ “teerora tiiyá” jíñadacu; diamacü

maquērē cāmotária. **9** Āpērā ūsārē tutuherabiro īñarī, ãñuniā. Múäpe padeotutúara niirī, useniā. Teero tiirá, múaärē Cōāmacürē sāibosánemoädacu, diamacárā padeorá niiärō jíñrā. **10** Yuu múa putopu wáaadari suguero, atipürē jóaa. Toopá jeagu, tutuaromena múaärē dutidugáriga. Marī Ōpū yuu múaärē dutimasírere ticorigu niiwī. Tee dutirémena múaärē padeonemórī boosää; múaä padereére ñañodugária.

11 Yáa wedera, múaärē ãñurō wáaaro. Múañ ñañaré tiirére quēnoñá. Cāmerī wācütutuari tiiyá. Sícārōméra ãñurō niirecütiya. Teeré tiirí, Cōāmacū marīrē maigú marīrē ãñurō niirecütiere ticogú múaämena niigüdaqui. **12** Múaä basiro cāmerī maïrémena ãñudutiya. **13** Niipetira Jesuré padeorá múaärē ãñudutiya.

14 Jesucristo marī Ōpū múaä niipetirare ãñuré ticoaro. Cōāmacū múaärē maigú múaämena niiärō. Espíritu Santo múaärē bapacütiaro.

Nocōrōrā jóaa.

Cõāmacã̄ mecã̄ wedesei New Testament in Tuyuca

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuyuca

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tuyuca

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
a71ca523-cda5-572a-9b0b-61d9ea37d1a8